

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദ്വിതീയസ്കന്ധേ ദശമോദ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

അത്ര സർഗോ വിസർഗശ്ച സ്ഥാനം പോഷണമൂതയഃ |
മൻവന്തരേശാനുകമാ നിരോധോ മുക്തിരാശ്രയഃ || 1 ||

ദശമസ്യ വിശുദ്ധ്യർഥം നവാനാമിഹ ലക്ഷണം |
വർണയന്തി മഹാത്മാനഃ ശ്രുതേനാർഥേന ചാഞ്ജസാ || 2 ||

ഭൂതമാത്രേന്ദ്രിയധിയാം ജന്മ സർഗ ഉദാഹൃതഃ |
ബ്രഹ്മണോ ഗുണവൈഷ്യാദ്വിസർഗഃ പൗരൂഷഃ സ്യുതഃ || 3 ||

സ്ഥിതിർവൈകുണ്ഠവിജയഃ പോഷണം തദനുഗ്രഹഃ |
മൻവന്തരാണി സദ്ധർമ ഊതയഃ കർമവാസനാഃ || 4 ||

അവതാരാനുചരിതം ഹരേശ്യാസ്യാനുവർതിനാം |
സതാമീശകമാഃ പ്രോക്താ നാനാഖ്യാനോപബൃംഹിതാഃ || 5 ||

നിരോധോസ്യാനുശയനമാത്മനഃ സഹ ശക്തിഭിഃ |
മുക്തിർഹിത്യാന്യമാരൂപം സ്വരൂപേണ വ്യവസ്ഥിതിഃ || 6 ||

ആദാസശ്ച നിരോധശ്ച യതശ്ചാധ്യവസീയതേ |
സ ആശ്രയഃ പരം ബ്രഹ്മ പരമാത്മേതി ശബ്ദതേ || 7 ||

യോദ്യാത്മികോദ്യം പുരുഷഃ സോസ്സാവേവാധിദൈവികഃ |
യസ്സത്രോദയവിച്ഛേദഃ പുരുഷോ ഹ്യാധിഭൗതികഃ || 8 ||

ഏകമേകതരാദാവേ യദാ നോപലഭാമഹേ |
ത്രിതയം തത്ര യോ വേദ സ ആത്മാ സ്യാശ്രയാശ്രയഃ || 9 ||

പുരുഷോണ്ഡം വിനിർഭിദ്യ യദാസൗ സ വിനിർഗതഃ |
ആത്മനോയനമൻവിച്ഛന്നപോസ്രാക്ഷിച്ഛുചിഃ ശുചിഃ || 10 ||

താസ്യാത്മാത്സീത് സ്വസൃഷ്ടാസു സഹസ്രപരിവത്സരാൻ |
തേന നാരായണോ നാമ യദാപഃ പുരുഷോദ്ഭവാഃ || 11 ||

ദ്രവ്യം കർമ്മ ച കാലശ്ച സ്വഭാവോ ജീവ ഏവ ച |
യദനുഗ്രഹതഃ സന്തി ന സന്തി യദുപേക്ഷയാ || 12 ||

ഏകോ നാനാത്മൻവിച്ഛൻ യോഗതൽപാത് സമുത്ഥിതഃ |
വീർയം ഹിരൺമയം ദേവോ മായയാ വ്യസൃജത് ത്രിധാ || 13 ||

അധിദൈവമധ്യാത്മമധിഭൂതമിതി പ്രഭുഃ |
യഥൈകം പൗരുഷം വീർയം ത്രിധാഭിദ്യത തച്ഛുണ്യം || 14 ||

അന്തഃശരീര ആകാശാത് പുരുഷസ്യ വിചേഷ്ടതഃ |
ഓജഃ സഹോ ബലം ജ്ജ്ഞേത തതഃ പ്രാണോ മഹാനസുഃ || 15 ||

അനുപ്രാണന്തി യം പ്രാണാഃ പ്രാണന്തം സർവജന്തുഷു |
അപാനന്തമപാനന്തി നരദേവമിവാനുഗാഃ || 16 ||

പ്രാണേന ക്ഷിപതാ ക്ഷുത് തൃഡന്തരാ ജായതേ പ്രഭോഃ |
പിപാസതോ ജക്ഷതശ്ച പ്രാങ്മുഖം നിരഭിദ്യത || 17 ||

മുഖതസ്സാലു നിർഭിന്നം ജിഹ്വാ തത്രോപജായതേ |
തതോ നാനാരസോ ജ്ജ്ഞേത ജിഹ്വയാ യോദ്ധിഗദ്യതേ || 18 ||

വിവക്ഷോർമുഖതോ ഭുജ്ഞോ വഹ്നിർവാഗ് വ്യാഹൃതം തയോഃ |
ജലേ വൈ തസ്യ സുചിരം നിരോധഃ സമജായത || 19 ||

നാസികേ നിരഭിദ്യേതാം ദോധൂയതി നഭസ്വതി |
തത്ര വായുർഗന്ധവഹോ പ്രാണോ നസി ജിഘൃക്ഷതഃ || 20 ||

യദ്വ്യാന്മനി നിരാലോകമാത്മാനം ച ദിദ്യക്ഷതഃ |
നിർഭിന്നേ ഹൃക്ഷിണീ തസ്യ ജ്യോതിശ്ചക്ഷുർഗുണഗ്രഹഃ || 21 ||

ബോധ്യമാനസ്യ ഋഷിഭിരാത്മനസ്തജ്ജിഘൃക്ഷതഃ |
കർണൗ ച നിരഭിദ്യേതാം ദിശഃ ശ്രോത്രം ഗുണഗ്രഹഃ || 22 ||

വസ്തുനോ മൃദുകാഠിന്യലഘുഗുർവോഷ്ണശീതതാം |
ജിഘൃക്ഷതസ്ത്വദ് നിർഭിന്നാ തസ്യാം രോമമഹീരുഹാഃ |
തത്ര ചാന്തർബഹിർവാതസ്ത്വച ലബ്ധഗുണോ വ്യതഃ || 23 ||

ഹസ്തൗ രുരുഹതുസ്തസ്യ നാനാകർമചികീർഷയാ |
തയോസ്തു ബലമിന്ദ്രശ്ച ആദാനമുദയാശ്രയം || 24 ||

ഗതിം ജിഗീഷതഃ പാദൗ രുരുഹാത്യേദികാമികാം |
പദ്ഭ്യാം യജ്ഞഃ സ്വയം ഹവ്യം കർമഭിഃ ക്രിയതേ നൃഭിഃ || 25 ||

നിരഭിദ്യത ശിശ്നോ വൈ പ്രജാനന്ദാമൃതാർഥിനഃ |
ഉപസ്ഥ ആസീത് കാമാനാം പ്രിയം തദുദയാശ്രയം || 26 ||

ഉത്സിസ്യക്ഷോർധാതുമലം നിരഭിദ്യത വൈ ഗുദം |
തതഃ പായുസ്തതോ മിത്ര ഉത്സർഗ ഉദയാശ്രയഃ || 27 ||

ആസിസ്യക്ലോഃ പുരഃ പുർയാ നാഭിദ്യാരമപാനതഃ |
തത്രാപാനസ്തതോ മൃത്യുഃ പൃഥക്ത്വമുദയാശ്രയം || 28 ||

ആദിത്സോരണപാനാനാമാസൻ കൃക്ഷ്യന്ത്രനാഡയഃ |
നദ്യഃ സമുദ്രാശ്ച തയോസ്കൃഷ്ടിഃ പുഷ്ടിസ്കദാശ്രയേ || 29 ||

നിദിധ്യാസോരാത്മമായാം ഹൃദയം നിരഭിദ്യത |
തതോ മനസ്സതശ്ചന്ദ്രഃ സങ്കൽപഃ കാമ ഏവ ച || 30 ||

ത്വക്ചർമ്മമാംസരുധിരമേദോമജ്ജാസ്ഥിധാതവഃ |
ഭൂമ്യപ്ലേജോമയാഃ സപ്ത പ്രാണോ വ്യോമാംബുവായുഭിഃ || 31 ||

ഗുണാത്മകാനീന്ദ്രിയാണി ഭൂതാദിപ്രഭവാ ഗുണാഃ |
മനഃ സർവവികാരാത്മാ ബുദ്ധിർവിജ്ഞാനരൂപിണീ || 32 ||

ഏതദ്ഭഗവതോ രൂപം സ്ഥൂലം തേ വ്യാഹൃതം മയാ |
മഹ്യാദിഭിശ്ചാവരണൈരഷ്ടദിർബഹിരാവൃതം || 33 ||

അതഃ പരം സൂക്ഷ്മതമമവ്യക്തം നിർവിശേഷണം |
അനാദിമധ്യനിധനം നിത്യം വാങ്മനസഃ പരം || 34 ||

അമുനീ ഭഗവദ്രൂപേ മയാ തേ അനുവർണിതേ |
ഉദേ അപി ന ഗൃഹ്ണന്തി മായാസൃഷ്ടേ വിപശ്ചിതഃ || 35 ||

സ വാച്യവാചകതയാ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മരൂപധൃക് |
നാമരൂപക്രിയാ ധത്തേ സകർമാകർമകഃ പരഃ || 36 ||

പ്രജാപതീൻമനുൻ ദേവാനൃഷീൻ പിതൃഗണാൻ പൃഥക് |
സിദ്ധചാരണഗന്ധർവാൻ വിദ്യാധ്യാസുരഗുഹ്യകാൻ || 37 ||

കിന്നരാപ്ലരസോ നാഗാൻ സർപാൻ കിമ്പുരുഷോരഗാൻ |
മാതൃരക്ഷഃ പിശാചാശ്ച പ്രേതഭൂതവിനായകാൻ || 38 ||

കൃഷ്ണാണോൻമാദവേതാലാൻ യാതുധാനാൻ ഗ്രഹാനപി |
ഖഗാൻ മൃഗാൻ പശൂൻ വൃക്ഷാൻ ഗിരീൻ നൃപ സരീസൃപാൻ || 39 ||

ദ്വിവിധാശ്ചതുർവിധാ യേന്യേ ജലസ്ഥലനഭൗകസഃ |
കുശലാകുശലാ മിശ്രാഃ കർമണാം ഗതയസ്ക്വിമാഃ || 40 ||

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി തിസ്രഃ സുരന്യനാരകാഃ |
തത്രാപ്യേകൈകശോ രാജൻ ഭിദ്യന്തേ ഗതയസ്ക്വിധാ |
യദൈകൈകതരോന്യാഭ്യാം സ്വഭാവ ഉപഹന്യതേ || 41 ||

സ ഏവേദം ജഗദ്ധാതാ ഭഗവാൻ ധർമരൂപധൃക് |
പുഷ്പാതി സ്ഥാപയൻ വിശ്വം തീർയങ്നരസുരാത്മഭിഃ || 42 ||

തതഃ കാലാഗ്നിരുദ്രാത്മാ യത്സൃഷ്ടമിദമാത്മനഃ |
സന്നിയച്ഛതി കാലേന ഘനാനീകമിവാനിലഃ || 43 ||

ഇത്ഥമഭാവേന കമിതോ ഭഗവാൻ ഭഗവത്തമഃ |
നേത്ഥമഭാവേന ഹി പരം ദ്രഷ്ടുമർഹന്തി സൂരയഃ || 44 ||

നാസ്യ കർമണി ജൻമാഭൗ പരസ്യാനുവിധീയതേ |
കർത്യത്വപ്രതിഷേധാർഥം മായയാജ്ജിരോപിതം ഹി തത് || 45 ||

അയം തു ബ്രഹ്മണഃ കൽപഃ സവികൽപ ഉദാഹൃതഃ |
വിധിഃ സാധാരണോ യത്ര സർഗാഃ പ്രാകൃതവൈകൃതാഃ || 46 ||

പരിമാണം ച കാലസ്യ കൽപലക്ഷണവിഗ്രഹം |
യഥാ പുരസ്താദ്യാഖ്യാസ്യേ പാദ്മം കൽപമഥോ ശൃണു || 47 ||

ശൗനക ഉവാച
യദാഹ നോ ഭവാൻ സൂത ക്ഷത്താ ഭാഗവതോത്തമഃ |
ചചാര തീർഥാനി ഭുവസ്ത്യക്ത്വാ ബന്ധൂൻ സുഭുസ്ത്യജാൻ || 48 ||

കുത്ര കൗഷാരവേസ്സസ്യ സംവാദ്യോദ്യാത്മസംശ്രിതഃ |
യദ്യാ സ ഭഗവാംസ്തസ്മൈ പുഷ്ടസ്തത്ത്വമുവാച ഹ || 49 ||

ബ്രൂഹി നസ്തദിദം സൗമ്യ വിദുരസ്യ വിചേഷിതം |
ബന്ധുത്യാഗനിമിത്തം ച തമൈവാഗതവാൻ പുനഃ || 50 ||

സുത ഉവാച
രാജ്ഞാ പരീക്ഷിതാ പുഷ്പോ യദവോചൻമഹാമുനീഃ |
തദ്ദ്വ്യാഭിധാസ്യേ ശൃണുത രാജ്ഞഃ പ്രശ്നാനുസാരതഃ || 51 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ വൈയാസക്യാമഷ്ടാദശ
സാഹസ്രാം പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദ്വിതീയസ്കന്ധേ
പുരുഷസംസ്ഥാനുവർണനം നാമ ദശമോദ്യായഃ ||